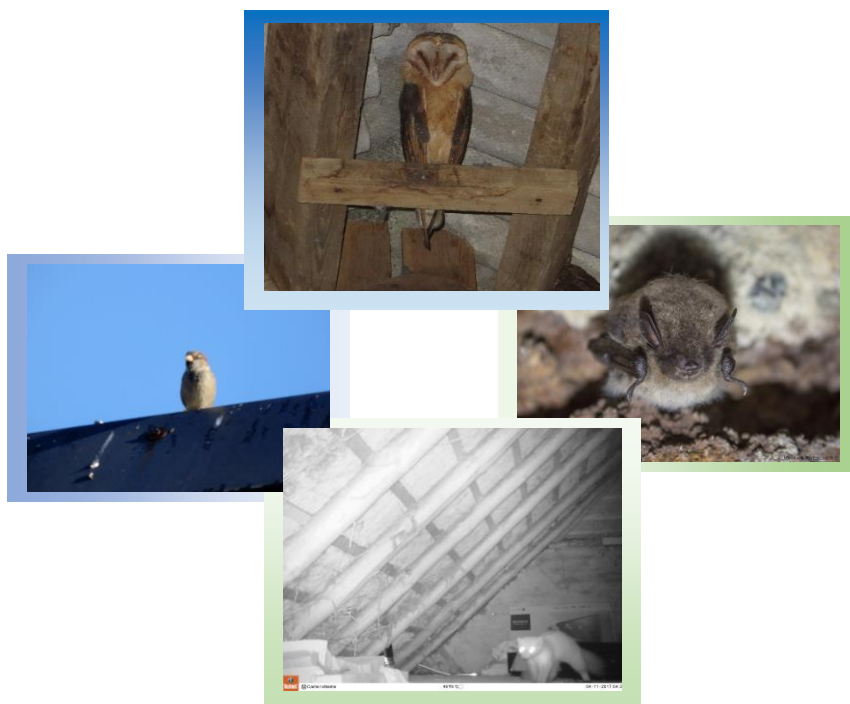

Broekweg 5 te Hengelo (Gld)

- Nader onderzoek naar vleermuizen, huismus, steenuil en kerkuil -

Opdrachtgever	Mevrouw L. Cieraad
Data veldbezoeken	Diverse data 2019
Kenmerk rapport	N2019.140- Nader onderzoek Broekweg 5 te Hengelo
Datum rapport	15 oktober 2019
Auteur	K.H. Eymael
Controle	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	5
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	6
2 ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 BRONNENONDERZOEK	7
2.2 VELDBEZOEKEN	7
3 SITUATIEBESCHRIJVING	10
3.1 PLANGEBIED	10
3.2 VOORGENOMEN INGREPEN	10
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	12
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	12
4.2 BEVINDINGEN VLEERMUIZEN	12
4.3 BEVINDINGEN HUISMUS	13
4.4 BEVINDINGEN STEENUIL	13
4.5 BEVINDINGEN KERKUIL	13
4.6 BEVINDINGEN STEENMARTER	14
5 EFFECTENBEOORDELING	15
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	15
5.2 EFFECTEN HUISMUS	15
5.3 EFFECTEN STEENUIL	16
5.4 EFFECTEN KERKUIL	17
5.5 EFFECTEN STEEMARTER	18
5.6 ALGEMENE ZORGPLICHT	18
5.7 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	18
5.8 TE SLOPEN/ RENOVEREN OPSTALLEN	18
6 CONCLUSIE	19

BIJLAGEN

1. Wettelijk kader;
2. Factsheet vleermuizen;
3. Factsheet Huismus;
4. Literatuurlijst.

SAMENVATTING

In opdracht van Mevrouw L. Cieraad heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Broekweg 5 te Hengelo (gemeente Bronckhorst) een nader onderzoek naar vleermuizen, Huismus, Steenuil en Kerkuil uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van Steenmarter.

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Hengelo en betreft het gehele perceel Broekweg 5. Op het perceel staan diverse opstallen met daaromheen groenstructuren. Verder betreft het plangebied een deel van een weiland.

De initiatiefnemer is voornemens bijna alle opstallen te amoveren, met uitzondering van de woonboerderij en een andere opstal (opstal 5). De woonboerderij zal grondig gerestaureerd worden, van opstal 5 zal het asbest dak vervangen worden. Een deel van de opstallen zal worden herbouwd. Verder wordt er een bijna droogstaande vijver gedempt en een oud zwembad geamoveerd. In dit kader heeft in februari 2019 een quickscan flora en fauna plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn (Q201.019- Quickscan flora en fauna Broekweg 5 te Hengelo, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, maart 2019). Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, huismus, steenuil en kerkuil op basis van het uitgevoerde veldbezoek niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was. Tevens diende er tijdens de nadere onderzoeken gelet te worden op de aanwezigheid van steenmarter.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2019 plaatsgevonden. De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Bij de woning zijn drie nesten van Huismus waargenomen. De soort broedt dus binnen het plangebied. Verder is er een nest met 5 jongen van de Kerkuil waargenomen in de caravanstalling (opstal 2). De opstal fungeert ook als belangrijke roestplek voor de Kerkuil. Verder maakt het Perceel onderdeel uit van de verblijfsbiotoop voor zowel Kerkuil als voor Steenuil.

Er zijn tijdens het onderzoek geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, Steenuil en Steenmarter en overige aangetroffen.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor Huismus en Kerkuil;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- Voor vleermuizen, Steenuil en Steenmarter wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen te verwachten is;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van Mevrouw L. Cieraad heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Broekweg 5 te Hengelo (gemeente Bronckhorst) een nader onderzoek naar vleermuizen, Huismus, Steenuil en Kerkuil uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van Steenmarter.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens bijna alle opstallen te amoveren, met uitzondering van de woonboerderij en een andere opstal. De woonboerderij zal grondig gerestaureerd worden, van de andere opstal zal het asbest dak vervangen worden. Een deel van de opstallen zal worden herbouwd. Verder wordt er een bijna droogstaande vijver gedempt en een oud zwembad geamoveerd. In dit kader heeft in februari 2019 een quickscan flora en fauna plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn (Q201.019- Quickscan flora en fauna Broekweg 5 te Hengelo, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, maart 2019). Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, Huismus, Steenuil en Kerkuil op basis van het uitgevoerde veldbezoek niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was. Tevens diende er tijdens de nadere onderzoeken gelet te worden op de aanwezigheid van Steenmarter.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vleermuizen, Steenmarter, en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- Heeft de Steenmarter een vaste verblijfplaats binnen het plangebied?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- betreft het plangebied significant foerageergebied of zijn er essentiële vliegroutes aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

De onderzoeken zijn onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017'. Tevens zijn de onderzoeksmethodes, zoals beschreven in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Steenuil, Kerkuil en Huismus van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017) gehanteerd. Door het hanteren van het protocollen, Kennisdocumenten en overig

goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht.

Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering in de situatie heeft plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2019 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door Vleermuizendrop Neede. Het onderzoek naar Kerk- en Steenuil is uitgevoerd door uilenwerkgroep Achterhoek-Liemers. Het onderzoek naar Huismus en het plaatsen van de cameraval voor Steenmarter is uitgevoerd/ geplaatst door Phillip Cochrane, ecooloog (specialisatie vogels/ ornithologie). Deze werkgroepen/ ecologen hebben ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, Huismus, Steenuil, Kerkuil en Steenmarter.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd.

2.2 Veldbezoeken

Er is voor elke soort/ soortgroep een specifieke onderzoeksmethode gebruikt. De methodes worden in deze paragraaf beschreven.

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het vleermuisenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren. Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen. Ook is er in de opstallen naar exemplaren en sporen gezocht. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Echo Meter Touch 2 pro/ batlogger M (nemen waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag. Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017 gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

Huismus

Het onderzoek naar de Huismus is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Huismus van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft twee onderzoeken in de periode 1 april- 15 mei voor.

Steenuil

Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van het Kennisdocument Steenuil van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017), dus drie onderzoeken in de meest geschikte periodes en onder geschikte weersomstandigheden.

Kerkuil

Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van het Kennisdocument Kerkuil van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft drie gerichte veldbezoeken verspreid in de periode van begin februari tot en met half oktober voor. Tevens heeft er naast de drie gerichte onderzoeken ook nog een broedmonitoring plaatsgevonden.

Steenmarter

Tijdens de hiervoor beschreven onderzoeken is gelet op de aanwezigheid van steenmarter en eventuele sporen van deze soort. Daarnaast heeft er twee keer gedurende een week (30-3-2019 t/m 10-04-2019 en 04-05-2019 t/m 13-05-2019) een cameraval gehangen om eventueel aanwezige exemplaren waar te nemen. Als lokmiddel is pindakaas en zalm gebruikt.

Onderzoeksdata en informatie

Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort	Weersgesteldheid
20-03-2019 18.30-19.30	Avond	1	Steenuil (afspelen geluid) Kerkuil (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	8°C, droog, 2 Bft, bewolkt
30-03-2019 13.00-15.00	Overdag	1	Huismus (nest) Steenmarter (sporen/ ophangen camera)	16°C, droog, 2 Bft, zonnig
02-04-2019 19.30-20.30	Avond	1	Steenuil (afspelen geluid) Kerkuil (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	12 °C, droog, 3 Bft, bewolkt
10-04-2019	Overdag	1	Steenmarter (sporen/ ophalen camera)	N.v.t.
15-04-2019 20:00-21.15	Avond	1	Steenuil (afspelen geluid) Kerkuil (exemplaren/ sporen) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	14°C, droog, 3 Bft, helder
04-05-2019	Overdag	1	Steenmarter (sporen/ ophangen camera)	N.v.t.
13-05-2019	Overdag	1	Steenmarter (sporen/ ophalen camera)	N.v.t.
14-05-2019 10:15 – 12:30	Overdag	1	Huismus (nest)	17°C, droog, 2 Bft, half bewolkt
17-05-2019 19:30-23.30	Avond	4	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Kerkuil (broedmonitoring) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	16-13°C, droog, 1 Bft, bewolkt

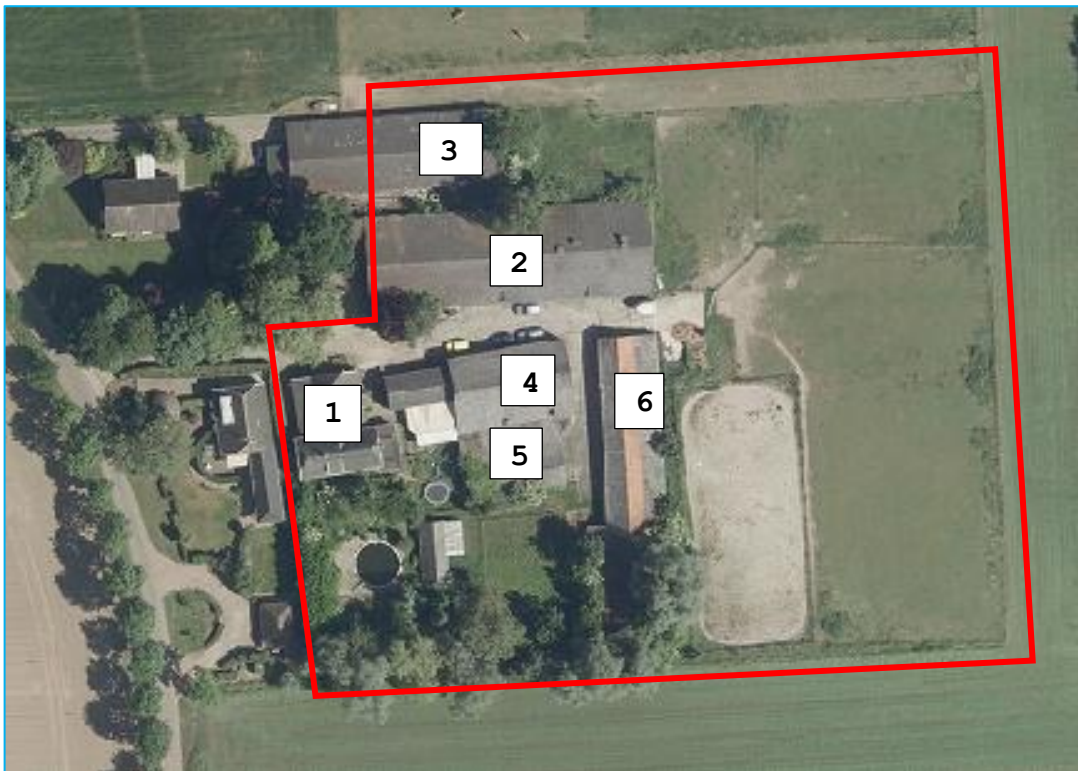
26-06-2019 21:45-00:10	Avond	4	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	16-15°C droog, 3 Bft, half bewolkt
29-06-2019 03:20-05:30	Ochtend	3	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	13°C droog, 1 Bft, half bewolkt
23-08-2019 20:45-23:45	Avond	4	Vleermuis (Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	18-13°C droog, 2 Bft, bewolkt
13-09-2019 20:00-23:00	Avond	4	Vleermuis (Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	17-12°C droog, 3 Bft, bewolkt

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Hengelo en betreft het gehele perceel Broekweg 5. Op het perceel staan diverse opstallen met daaromheen groenstructuren. Verder betreft het plangebied een deel van een weiland. De aanwezige opstallen betreffen oude agrarische schuren een schuur beschikt over een pannendak met dakbeschot. De overige opstallen hebben asbestdaken met isolatiepanelen met uitzondering van opstal 6. Opstal 6 beschikt over een vervallen pannendak zonder dakbeschot. De opstallen hebben geen toegankelijke spouw, met uitzondering van de woonboerderij. Rondom de opstallen zijn verharding, tuin en het weiland aanwezig. Tevens bevinden zich binnen het plangebied een oud zwembad en een bijna droogstaande vijver. De directe omgeving bestaat uit agrarische percelen, woningen en groenstructuren.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Google maps, luchtfoto 2018)

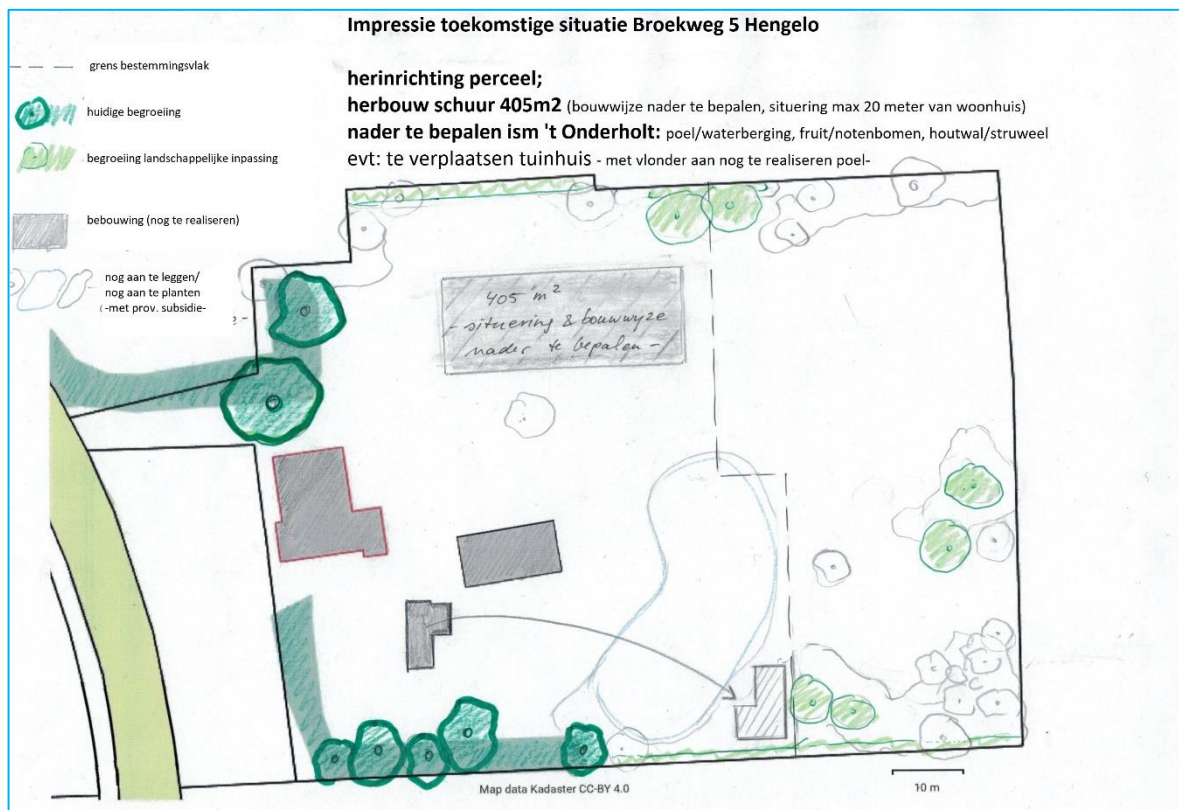
3.2 Voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens bijna alle opstallen te amoveren, met uitzondering van de woonboerderij en opstal 5. De woonboerderij zal grondig gerestaureerd worden. Er was ten tijde van onderhavig schrijven niet precies welke ingrepen er uitgevoerd gaan worden, maar er zullen onder andere ingrepen aan de dak gaan plaatsvinden. Van opstal 5 zal het asbest dak vervangen worden en voorzien worden door een pannendak met zonnepanelen. Een deel van de schuren zal worden herbouwd.

De herinrichting van het terrein gaat plaatsvinden in samenwerking met de agrarische natuurvereniging 't Onderholt en zal globaal bestaan uit: achterstallig onderhoud plegen aan de bestaande houtwal (gefaseerd), verlengen houtwal (meer groenstructuren, inheemse beplanting, takkenrillen), het aanplanten van fruit/noten bomen/ kleinfruit in

de vorm van een voedselbosje. Verder zullen landschap specifieke elementen als meidoornhaag gerealiseerd worden en zal er een poel gerealiseerd worden. De poel sluit goed aan bij de natte natuur van het broekgebied/Hengelose beek.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Afbeelding 2: Gewenste situatie (bron: Mevrouw L. Cieraad)

4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek. De bevindingen worden in bijlage 1 weergegeven op kaart.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de geraadpleegde verspreidingsatlassen zijn geen waarnemingen gevonden die specifiek voor het plangebied gelden. Wel zijn er meldingen van Gewone en Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Kerkuil, Steenuil en Huismus nabij het plangebied gevonden. De soorten komen dus in de directe omgeving voor.

4.2 Bevindingen vleermuizen

In deze paragraaf worden de bevindingen aangaande vleermuizen besproken.

Zomerverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Er zijn eveneens geen uitwerpselen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van vleermuizen. Er zijn eveneens geen in- of uitvliegende exemplaren bij de bomen in het plangebied waargenomen. De aanwezigheid van een zomerverblijf kan derhalve worden uitgesloten.

Kraamverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Een kraamkolonie bestaat uit meerdere vrouwtjes en later ook uit jonge vleermuizen. Een dergelijke locatie is over het algemeen goed op te sporen. Tevens zijn geen sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van veel exemplaren. De aanwezigheid van een kraamkolonie kan derhalve worden uitgesloten.

Paarverblijf

Er zijn tijdens het najaarsonderzoek geen sociale roepjes van vleermuizen gehoord in de omgeving van het plangebied.

De aanwezigheid van een paarverblijf wordt derhalve niet verwacht.

Winterverblijf

Zomer- en/of paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken. Er zijn echter geen zomer- en/of paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis waargenomen waardoor winterverblijven niet te verwachten zijn. De onderzochte gebouwen zijn niet geschikt bevonden voor een massawinterverblijf (massa slaat op hoeveelheid exemplaren en massa van het gebouw (flats en dergelijke).

Foerageergebied en vliegroute

Binnen het plangebied wordt door Gewone dwergvleermuis gefoerageerd tussen de woonboerderij en huisnummer 5b en tussen de schuren gelegen aan de achterzijde van het perceel. Tevens is tijdens één onderzoek Gewone grootoorvleermuis en Laatvlieger waargenomen. Het plangebied betreft geen significant foerageergebied. In de directe omgeving is veel foerageergebied aanwezig. Binnen het plangebied zijn er niet opvallend veel voorbij trekkende exemplaren waargenomen.

Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

4.3 Bevindingen Huismus

Tijdens het nadere onderzoek naar Huismus zijn drie Huismusnesten vastgesteld onder het dak van de aan te pakken woonboerderij. Verder zijn Huismussen waargenomen in verschillende groenstructuren rondom het plangebied. Deze groenstructuren, zoals de aanwezige klimop bij opstallen 2 en 3 blijven nog enkele jaren behouden waardoor het functioneel leefgebied voor de Huismus behouden zal blijven. Tegen de tijd dat de opstallen aangepakt gaan worden zullen er nieuwe groenstructuren gerealiseerd zijn binnen het plangebied waarvan Huismussen gebruik kunnen maken.

4.4 Bevindingen Steenuil

Tijdens het onderzoek van 20 maart reageerde een koppeltje Steenuilen op de afgespeelde territoriale roep. De Steenuilen zijn waargenomen op de daken van verschillende schuren binnen het plangebied. Door navraag is het duidelijk geworden dat er dit jaar Steenuilen gebroed hebben bij het perceel Broekweg 6. Het is aannemelijk dat de waargenomen Steenuilen vanuit dit perceel naar het plangebied zijn gekomen na het afspelen van de territoriale roep. Tijdens het onderzoek van 2 april is er opnieuw een Steenuil waargenomen binnen het plangebied. Het exemplaar kwam opnieuw na het afspelen van de territoriale roep. Er zijn geen Steenuilen waargenomen tijdens het laatste onderzoek van 15 april. Een logische verklaring dat er tijdens dit onderzoek geen Steenuilen afkwamen op het afspelen van de territoriale roep, is dat de Steenuilen aan het broeden waren op perceel Broekweg 6.

Tijdens een van de vleermuisonderzoeken zijn de jonge Steenuilen van Broekweg 6 verderop in de straat waargenomen.

Er zijn binnen het plangebied geen verse sporen (braakballen, veren, fecaliën en dergelijke) aangetroffen die duiden op de vaste aanwezigheid van een Steenuil binnen het plangebied.

4.5 Bevindingen Kerkuil

Tijdens de onderzoeken zijn er verse braakballen van de Kerkuil waargenomen in de caravanstalling (opstal 2) en in de open kapschuur, opstal (6). Tevens is er tijdens het tweede onderzoek op 2 april een mannetje Kerkuil (auditief) waargenomen achter de isolatiepanelen van de caravanstalling. Tijdens het derde onderzoek van 15 april is er een in en uitvliegende kerkuil waargenomen bij de caravanstalling en de open kapschuur. Begin juni heeft er nog een broedmonitoring plaatsgevonden. Tijdens dit onderzoek zijn geen blazende jongen waargenomen. Op 12 augustus hoorde de initiatiefneemster jonge uilen blazen vanuit de uilenkast in de caravanstalling. De volgende dag is de uilenwerkgroep komen kijken en constateerde dat er 5 jonge kerkuilen aanwezig waren in de nestkast. Doordat de Kerkuil geringd is wist de uilenwerkgroep dat de kerkuil eerder dit jaar gebroed had in het nabijgelegen perceel Kremersdijk 6/8. De jonge Kerkuilen zijn op 30 augustus geringd door de uilenwerkgroep.

4.6 Bevindingen Steenmarter

Er zijn tijdens de nadere onderzoeken naar vleermuizen, Steenuil en Kerkuil geen exemplaren of sporen van een Steenmarter waargenomen. Daarnaast zijn er ook geen Steenmarters waargenomen met de opgehangen cameraval. Er zijn wel ratten, katten, merel en egel verschenen voor de camera's.

Foto's: Kat en egel op cameraval.

Er zijn tevens geen exemplaren of sporen waargenomen van kleine marterachtigen. Gezien het grote oppervlakte aan groene omgeving in de directe omgeving in combinatie met het relatief kleine plangebied zijn verblijfplaatsen van kleine marterachtigen niet te verwachten. Verblijfplaatsen van kleine marterachtigen worden wel verwacht in het natuurgebied ten noordwesten van onderhavig plangebied.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied en essentiële vliegroutes, wordt door de ingreep niet aangetast. Kap- en snoeiwerkzaamheden zullen gefaseerd gebeuren waardoor vleermuizen eventuele oriëntatiepunten niet verliezen. De initiatiefneemster is in overleg met de vleermuiswerkgroep om in het plangebied inbouwkasten te realiseren voor vleermuizen.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op vleermuizen. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.2 Effecten Huismus

De huismus is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, op basis van het feit dat de soort deel uitmaakt van 'alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is' (artikel 1 van de Vogelrichtlijn). De Huismus staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). De nesten van huismussen vallen onder categorie 2 van vogelnesten "nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar" (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De Huismus staat tevens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004). De landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als matig ongunstig.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere;

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels,

- of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
 4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
 5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2). (Bron: Kennisdocument Huismus, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn drie nesten in het dak van de woonboerderij geteld. De ingrepen zullen tot gevolg hebben dat deze jaarrond beschermde nesten verloren gaan. Het overige functionele leefgebied, zoals foerageergebieden en schuilplekken, blijft in het kader van de voorgenomen ingrepen voorlopig onaangetast. Tevens zullen er in de toekomstige situatie meer groenstructuren gerealiseerd worden waardoor er meer foerageergebied en schuilplekken komen voor de Huismus. Ook zullen Huismussen in de toekomstige situatie meer nestmogelijkheden krijgen doordat het asbest dak van één van de schuren vervangen zal worden door een pannendak met zonnepanelen. Op het dak komen oud-hollandse pannen die niet zo goed sluiten. Tevens zal er geen vogelwering worden aangebracht. Dit biedt de huismussen veel nieuwe nest-mogelijkheden. De dakvlakken van deze schuur liggen op het zuiden en noorden.

Voor het mogen vernietigen van jaarrond beschermde nesten is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig. Tevens dienen er diverse mitigerende maatregelen genomen te worden. In het kader van de ontheffingsaanvraag dient eveneens een projectplan en een werkprotocol te worden opgesteld.

5.3 Effecten Steenuil

De Steenuil is meerdere keren auditief en visueel waargenomen in het plangebied. De Steenuilen reageerden op de afgespeelde territoriale roep. Door navraag is het bekend dat Steenuilen dit jaar gebroed hebben op het nabijgelegen perceel Broekweg 6. Het is dan ook aannemelijk dat de waargenomen Steenuilen afkomstig waren van het perceel Broekweg 6.

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen binnen het plangebied waargenomen. Wel maakt het plangebied onderdeel uit van de verblijfsbiotoop van de Steenuil. In de toekomstige situatie zal door het plaatsen van onder andere de fruit en notenbomen een verbeterde verblijfsbiotoop aanwezig zijn voor de Steenuil.

Het is aannemelijk dat het weiland deel uitmaakt van het foerageergebied van de Steenuil. Er zullen geen ingrepen plaatsvinden aan het weiland waardoor Steenuilen er in de toekomstige situatie kunnen blijven foerageren. Tevens is tijdens de omgevingscheck gebleken dat er genoeg alternatief foerageergebied in de directe omgeving aanwezig is. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op de Steenuil. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

De uilenwerkgroep constateerde dat er geen nestkasten voor Steenuil in de directe omgeving aanwezig waren. Daarom is besloten om op 03-09-2019 in een solitaire Berk binnen het plangebied een nestkast voor Steenuil op te hangen.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op de steenuil. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Foto: opgehangen nestkast voor Steenuil.

5.4 Effecten Kerkuil

De kerkuil heeft een broedlocatie in de nestkast in de caravanstalling. Verder is de caravanstalling een belangrijke roestplek. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende plekken achter de isolatie van het dak. Naast de caravanstalling wordt ook de halfopen kapschuur sporadisch gebruikt als roestplek. Verder is bekend dat de Kerkuil dit jaar gebroed heeft op nabijgelegen perceel Kremersdijk 6/8 en ook meerdere roestplekken heeft in de directe omgeving van onderhavig plangebied waaronder op het perceel Kremersdijk 6/8.

Het plangebied maakt onderdeel uit van de verblijfsbiotoop van de Kerkuil. In de toekomstige situatie zal het plangebied ook deel uitmaken van de verblijfsbiotoop van de Kerkuil.

Verder maakt het weiland maakt deel uit van het foerageergebied van de Kerkuil. Er zullen geen ingrepen plaatsvinden aan het weiland waardoor Kerkuilen er in de toekomstige situatie kunnen blijven foerageren. Tevens is tijdens de omgevingscheck gebleken dat er genoeg alternatief foerageergebied in de directe omgeving aanwezig is. In de nieuw te realiseren schuur zal een nieuwe nestkast voor Kerkuil worden opgehangen. Om de Kerkuil meer mogelijkheden te bieden zal er in opstal 5 ook nog een nestkast voor de Kerkuil worden opgehangen.

Voor het mogen vernietigen van jaarrond beschermde nesten is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig. Tevens dienen er diverse mitigerende maatregelen genomen te worden. In het kader van de ontheffingsaanvraag dient eveneens een projectplan en een werkprotocol te worden opgesteld.

De caravanstalling zal in de komende twee a drie jaar niet gesloopt worden. Het is wel aan te raden om de ontheffing tijdig aan te vragen.

5.5 Effecten Steemarter

Er zijn geen sporen, nesten/ verblijfplaatsen en/of exemplaren van de Steemarter waargenomen. Tevens zijn er geen Exemplaren of sporen van kleine marterachtigen waargenomen binnen het plangebied. Overtreding van de Wet natuurbescherming wordt derhalve niet verwacht.

5.6 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten. De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode). Er kunnen in gebouwen ook algemeen voorkomende soorten broeden, zoals koolmees. Bij voorkeur vinden de versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaats (seizoen loopt globaal van maart tot en met juli, duiven kunnen ook nog later broeden). Wanneer het noodzakelijk is om ingrepen binnen het broedseizoen te laten plaatsvinden is het noodzakelijk dat voorafgaande aan de uitvoering is vastgesteld dat er door de ingrepen geen bezette nesten worden verstoord of vernietigd.

5.7 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is (in onderhavige situatie zal dit met name een vleermuis betreffen omdat deze een verborgen leven leiden en regelmatig van verblijfplaats kunnen wisselen). Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

5.8 te slopen/ renoveren opstallen

Opstallen 3,4,5 en 6 kunnen gesloopt/ gerenoveerd worden omdat er geen jaarrond beschermde nesten van vogels of beschermde verblijfplaatsen van Habitatrichtlijnsoorten of niet vrijgestelde soorten waargenomen. Wel dient altijd de algemene zorgplicht in acht genomen te worden.

Voordat opstallen 1 en 2 gesloopt kunnen worden dienen eerst ontheffingen voor Huismus en Kerkuil te worden aangevraagd en dienen er onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld.

6 CONCLUSIE

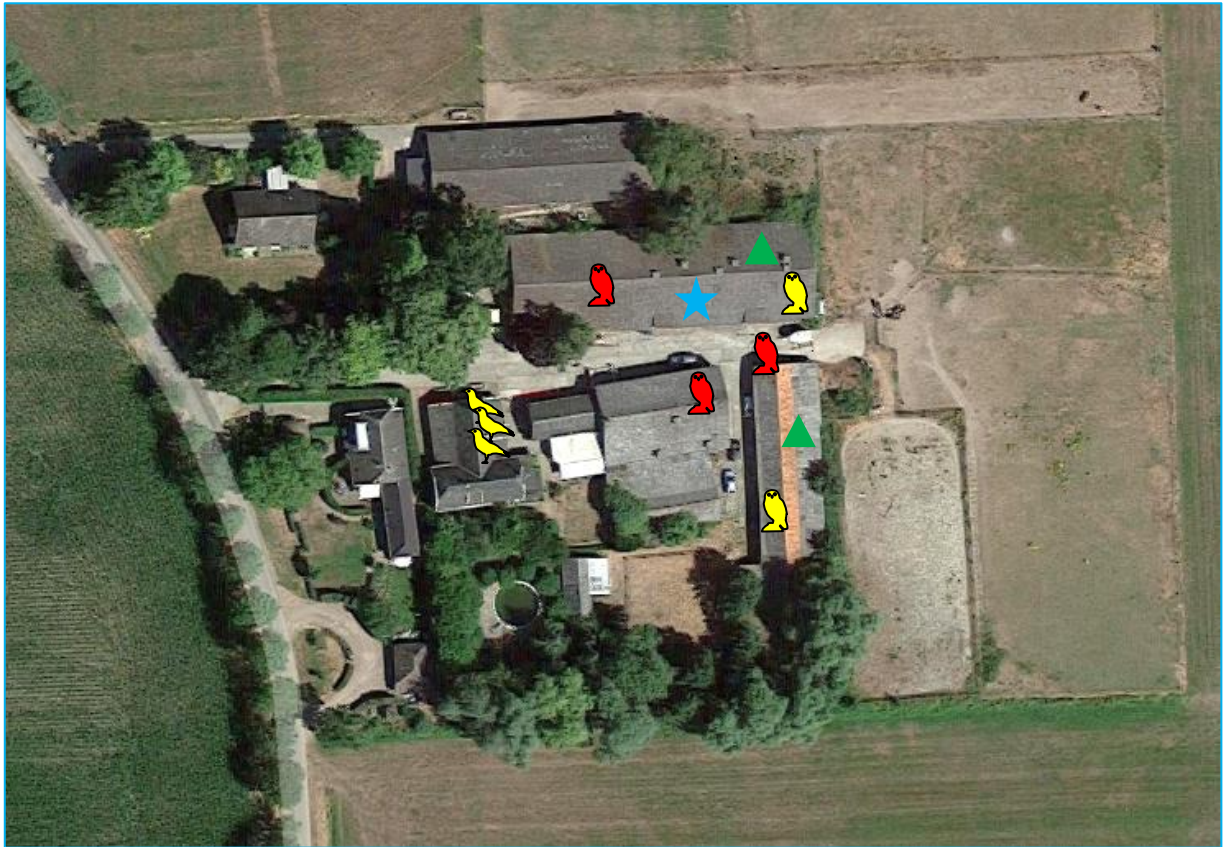
Op basis van het nader onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving. Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk 5 geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Soorten	Vleermuis Er zijn geen jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Huismus Er zijn drie jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er dient een ontheffing Wnb te worden aangevraagd; → Er dienen mitigerende maatregelen genomen te worden; → Er dient een projectplan en een werkprotocol te worden opgesteld.
	Steenuil Er zijn geen jaarrond beschermde nesten/ verblijfplaatsen vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen nesten/ verblijfplaatsen verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Kerkuil De Kerkuil heeft een nestlocatie binnen het plangebied. → Er dient een ontheffing Wnb te worden aangevraagd; → Er dienen mitigerende maatregelen genomen te worden; → Er dient een projectplan en een werkprotocol te worden opgesteld.
	Steenmarter Er zijn geen sporen, beschermde verblijfplaatsen, nesten of exemplaren van Steenmarter en kleine marterachtigen waargenomen. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen verblijfplaatsen verloren gaan.
Opstallen	Slopen/ renoveren Opstallen 3,4,5 en 6 kunnen gesloopt/ gerenoveerd worden omdat er geen jaarrond beschermde nesten van vogels of beschermde verblijfplaatsen van Habitatrichtlijnsoorten of niet vrijgestelde soorten waargenomen. → Wel dient altijd de algemene zorgplicht in acht genomen te worden.
	Voorlopig te behouden opstallen Voordat opstallen 1 en 2 gesloopt kunnen worden dienen eerst ontheffingen voor Huismus en Kerkuil te worden aangevraagd en dienen er onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor Kerkuil en Huismus;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- Voor vleermuizen, Steenuil en Steenmarter wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen te verwachten is;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

BIJLAGE 1
WAARNEMINGEN

- Visuele waarneming steenuil
- Visuele waarneming kerkuil
- Braakbal Kerkuil
- Huismusnest
- Geplaatste cameraval

BIJLAGE 2

WETTELIJK KADER

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen.

Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II).

Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 3

FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 4

FACTSHEET HUISMUS (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Joel A. Albrecht

B. van der Meer

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
5 dagen	11-12 dagen	17 dagen
In totaal 33-34 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

De huismus is een honkvaste en sociale vogel die jaarrond in groepen leeft.

Maart

Aanvang broedseizoen

- Start nestbouw en reparatie oude nesten.
- Broedt onder dakpannen en in kieren en gaten van gebouwen. Is afhankelijk van bebouwing voor nestgelegenheid. Broedt in mindere mate ook in nestkasten (ook van andere soorten zoals gierzwaluw).
- Koloniebroeder. Grotere kolonies (meer dan 25 broedpaar) hebben een beter broedresultaat dan kleine kolonies. Kolonies kleiner dan 10 paar zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van toestroom van exemplaren uit andere kolonies.

- Twee tot drie legsels per jaar, met per legsel 4-6 eieren.
- Om de soort in stand te houden is een tweede legsel noodzakelijk.
- De jongen krijgen de eerste twee weken vooral insecten, veelal bladluizen, te eten. Het broedsucces is daarmee ook sterk afhankelijk van voldoende eiwitrijk voedsel (insecten en hun larven) in de directe omgeving.

Oktober – december
Na het broedseizoen

December – februari
Winter

- Standvogel, de huismus trekt in de winter niet weg.
- Jonge huismussen verspreiden zich in de regel niet meer dan 1 kilometer van de geboorteplaats.
- Omschakeling naar plantaardig voedsel (90%).
- In stedelijk gebied is de huismus sterk afhankelijk van het voedsel dat mensen aanbieden, al dan niet bewust.
- De nesten worden als verblijf- en slaapplaats gebruikt.

- Groenblijvende struiken en klimplanten worden gebruikt als gezamenlijke rust- en slaapplaats.
- De nesten worden vooral in koude periodes ook als verblijf- en slaapplaats gebruikt.

Inrichting

Beheer

- Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor huismussen in de handel.
- Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard:
- Meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
 - Meerdere neststenen/-kasten aan de buitenmuur onder een overstek of dakgoot (met RVS-schroeven).
 - Een speciaal ontwikkelde Vogelvide in plaats van vogelschroot achter de onderste rij dakpannen.
 - Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.

- De nesten hoeven niet schoongemaakt te worden.

- Binnen een straal van 100 tot 200 meter, bij voorkeur minder, van de nestplaats moet het hele jaar rond aanwezig zijn:
- Natuurlijke voedselbronnen: groenstroken of bermen met inheemse kruiden, grassen en onkruid.
 - Water en zanderige grond (om een zandbad te kunnen nemen).
 - Voldoende schuilplaatsen in de vorm van inheems groen zoals bomen, (groenblijvende) hagen en klimplanten en (stekelige) struiken op enkele meters afstand van de voedselbronnen, water en zandbad.

- Snoei buiten het broedseizoen en snoei niet alles in hetzelfde jaar (maar om en om).
- Gebruik geen gif tegen insecten of onkruid.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Bermen en groenstroken
- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Kolonies bij kinderboerderijen, maneges, dierentuinen, terrasjes, stations en dergelijke zijn vaak de laatste bolwerken van huismussen in het stedelijk gebied. Rond deze bolwerken bevinden zich vaak andere deelkolonies. Het behoud van deze laatste bolwerken is essentieel voor het behoud van de soort. Ruimtelijke wijzigingen in de directe omgeving van deze bolwerken kunnen effect hebben op de populatie.

De meeste jonge huismussen verspreiden zich na het broedseizoen in de directe omgeving (minder dan 1 kilometer). Als men het aantal kolonies wil uitbreiden, is het belangrijk om binnen een straal van 1 kilometer van een huidige kolonie voorzieningen te treffen.

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

JAAK VAN OORT
VOGELFONDS

Dinamo Fonds

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De huismus is een beschermde soort. De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van huismussen. Huismussen zijn zeer gevoelig voor verstoring van hun nest en zullen, als het wordt verstoord, niet meer terugkeren. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

BIJLAGE 5
LITERATUURLIJST

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992

Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem 2008

Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997

Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004

Limpens H, e.a, Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003

Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986

Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol

Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001

Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdiervereniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009

Internet:

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017:

Gewone dwergvleermuis
 Ruige dwergvleermuis
 Huismus
 Steenuil
 Kerkuil